

М. А. Давидов. – Київ, 1998. – 224 с. **3. Крицький В. М.** Педагогічні проблеми сучасної музично-виконавської підготовки студентів мистецьких спеціальностей // Збірник науково-методичних статей Ніжинського державного університету. – Ніжин. – 2012. – Вип. 7. – С. 86–91. **4. Лёхин И. В.** Словарь иностранных слов / И. В. Лёхин, Ф. Н. Петров. – [5-е изд., стер.]. – Москва : Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1955. – 854 с. **5. Паньков О. С.** Питання формування виконавської майстерності в процесі навчання грі на баяні / О. С. Паньков. – Кривий Ріг, 1995. – 376 с. **6. Пляченко Т. М.** Методика роботи з музично-інструментальними колективами: навч.-метод. посіб. [для студентів мистецького факультету педагогічного університету] / Т. М. Пляченко. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2009. – 232 с. **7. Фіцула М. М.** Педагогіка : [навч. посіб.] / М. М. Фіцула. – [3-тє вид., стер.]. – Київ : Академвидав, 2009. – 560 с. (Серія «Альма-матер»). **8. Чайка В. М.** Основи дидактики : [навч. посіб.] / В. М. Чайка. – Київ : Академвидав, 2011. – 238 с. – (Серія «Альма-матер»). **9. Ястребов Ю. Г.** Школа – училище – вуз. Проблемы и перспективы / Ю. Г. Ястребов. – Владивосток, 1988. – 232 с.

УДК 37. 371. 615.1

Ліана Буданова

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ

Буданова Л. Г. Аналіз тенденцій організації та проведення діагностики якості навчальних досягнень майбутніх офіцерів.

Проаналізовано діагностику якості базових знань студентів спеціальності «Фармація» у вищих навчальних закладах зарубіжжя. Розглянуто тенденції професійної підготовки майбутніх фармацевтів й обґрунтовано шляхи її вдосконалення за умов модернізації освіти в Україні. Стратегічні орієнтири розвитку вищої фармацевтичної освіти спрямовані на підвищення якості професійної освіти, тому якість знань майбутніх фармацевтів визначається їх фундаментальністю, глибиною та затребуваністю в подальшій професійній діяльності людини. Доведено доцільність використання тестового контролю для діагностики базових знань майбутніх фармацевтів.

Ключові слова: діагностика, якість, навчальні досягнення, професійна освіта, професійна діяльність, тестовий контроль, фармацевт.

Буданова Л. Г. Анализ тенденций организации и проведения диагностики качества учебных достижений будущих фармацевтов.

Проанализирована диагностика качества базовых знаний студентов специальности «Фармация» в высших учебных заведениях зарубежья. Рассмотрены тенденции профессиональной подготовки будущих фармацевтов и обоснованы пути ее совершенствования в условиях модернизации образования в Украине. Стратегические ориентиры развития высшего фармацевтического образования направлены на повышение качества профессионального образования, поэтому качество знаний будущих фармацевтов определяется их фундаментальностью, глубиной и востребованностью в дальнейшей профессиональной деятельности человека. Доказана целесообразность использования тестового контроля для диагностики базовых знаний будущих фармацевтов.

Ключевые слова: диагностика, качество, учебные достижения, профессиональное образование, профессиональная деятельность, тестовый контроль, фармацевт.

Budanova L. G. Trends analysis of organization and performing of future pharmacists' academis achievements quality diagnostics.

Diagnostics of academis achievements quality of pharmaceutical students in foreign higher education establishments has been analyzed. It has been observed tendencies of future pharmacists'

professional training and grounded ways of its improving in terms of modernization of higher pharmaceutical education in Ukraine. The strategic orientations of higher pharmaceutical education are aimed at improving the professional education quality, so the quality of future pharmacists' knowledge is determined by their fundamentality, depth and relevance in the future professional activity. The expediency of test-control using for future pharmacists' basic knowledge diagnostics has been proved.

In the context of understanding the importance of pharmacist profession in society, specialist training quality is a fundamental and open issue. It impacts on the quality of health care and patient care. Today training of pharmacists is essential as this profession is socially important for preservation and promotion of health, and disease prevention. The system of higher education in medical and pharmaceutical establishments consists of a number of interrelated elements, among which monitoring and assessment are important. The most widely spread methods among diagnostics tools are monitoring and assessment by testing as in European countries and in Ukraine. Test control – is a universal form of basic knowledge control, due to it the diagnostics and evaluation of knowledge is carried out objectively, quickly, covers all course material, gives true results.

Modern diagnostic tools for basic knowledge diagnostics in pharmaceutical education system should be considered in the context of fundamental changes taking place in higher pharmaceutical education in Ukraine.

Key words: diagnostics, quality, academic achievements, professional education, professional activity, test control, pharmacist, modernization of education.

Процеси європейської інтеграції охоплюють нині практично всі галузі життєдіяльності людини, зокрема й освіту. Формується загальний освітній і науковий простір з єдиними критеріями і стандартами в окресленій галузі в масштабі континенту. Мета процесу євроінтеграції – це розширення доступу до вищої освіти; мобільність на європейському ринку праці; доступність загальних цінностей освіти, науки і культури, видача, крім національного, також міжнародного диплома єдиного для Європи зразка. У «Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті» зазначено, що сучасна система освіти має стати засобом відтворення й нарощування інтелектуального, духовного потенціалу країни, що забезпечує зростання соціальної ролі особистості, здатної стати дієвим чинником модернізації суспільства на засадах реалізації своїх власних творчих можливостей та власної творчої діяльності [3].

Об'єктивні процеси та соціальна ситуація в Україні, які останнім часом пов'язані з розвитком демократизації в суспільстві, поставили перед педагогічною наукою низку проблем. На особливу увагу заслуговує проблема модернізації вищої фармацевтичної освіти, забезпечення науково обґрунтованих змін у стратегіях і структурі освітньої галузі загалом, пошук нового змісту, методів, форм навчання і технологій реалізації цих змін під час підготовки майбутніх фармацевтів, утвердження професіоналізму в системі фармацевтичної освіти. Спостерігаючи над особливостями розвитку окремих процесів в фармацевтичній освіті, можна стверджувати, що система фармацевтичної освіти ще не зовсім адаптована до рівня розвиненої освіти у Європі, вона не зорієнтована на особистісно-професійний розвиток майбутніх фармацевтів, що характеризує освіту найбільш розвинених країн світу [6, с. 15–17].

На цьому наголошується в Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні (2004 р.). Саме ці обставини додатково стимулюють усвідомлення необхідності змін у професійній підготовці майбутніх фармацевтів.

Теоретичну основу дослідження становлять фундаментальні наукові праці вітчизняних та закордонних науковців з педагогіки, теорії та історії освіти; енциклопедичні видання європейських країн та України. Проблема професійної підготовки фахівців фармацевтичного профілю у вищих навчальних закладах присвячено дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: історичним аспектам підготовки фахівців фармації (О. Волосовець, Ю. Вороненко, В. Георгіянц, Ю. Спіженко, В. Черних та ін.), підготовці фармацевтичних

кадрів в Україні (І. Вітенко, О. Загорій, В. Москаленко, В. Черних та ін.) та в провідних зарубіжних навчальних закладах (Л. Вишнеvsька, Н. Гаврилїна, І. Денисов, Г. Зайченко, О. Набока, М. Пальцев, Г. Перфильєва, Л. Упир, Б. Чекнев та ін.). Проблеми формування професійних навичок та професійної підготовки фахівців досліджували педагоги С. Архангельський, Ю. Бабанський, В. Беспалько, Т. Ільїна, М. Махмутов, М. Скаткін, Н. Талїзіна, а також психологи Л. Виготський, П. Гальперін, О. Леонтєв, К. Платонов, С. Рубінштейн та ін. Проблеми діагностування професійних умінь та навичок студентів набули відображення у працях вітчизняних та зарубіжних авторів: В. Аванесова, О. Безносюка, Б. Блума, І. Булах, Ф. Галтона, Л. Гуттмана, Р. Ебеля, Дж. Кеттелла, П. Лазарсфельда, М. Неклюдова, Л. Романїшиної, У. Холтцмана, В. Шпильового та ін.

Мета статті – дослідити тенденції організації та провести оцінювання якості базових знань студентів спеціальності «Фармація».

Завдання: 1. Здійснити теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури з теми дослідження, схарактеризувати стан розробки проблеми в практиці вищої професійної освіти. 2. Дослідити засоби діагностики якості навчальних досягнень студентів фармацевтичних навчальних закладів зарубіжжя та України.

Розпочинаючи з 1991 року, вища фармацевтична освіта України, у якій після розвалу Радянського Союзу сформувалися власні вищі управлінські структури, знаходиться у стані постійного реформування, яке викликано і загальними тенденціями щодо демократизації українського товариства, і чисельними економічними труднощами щодо фінансування освіти у країні, і збільшенням відкритості України, що з одного боку, дозволило ближче ознайомитись з міжнародним досвідом, а з іншого, сприяло збільшенню кількості студентів-іноземців в українській освіті.

У контексті усвідомлення важливого значення професії фармацевтичного працівника в суспільстві, фундаментальним і відкритим питанням залишається якість освіти фахівця, оскільки, окрім професійних інтересів, вона вплине і на якість лікування та здоров'я пацієнта. Пріоритетним завданням є забезпечення якісної безперервної освіти аптечного працівника. Інтеграція вищої фармацевтичної освіти до європейського освітянського співтовариства, упровадження європейських норм і стандартів в освіті та науці, зумовлює закономірність упровадження двоступеневої системи підготовки фахівців, що ґрунтується на передовому вітчизняному досвіді та досвіді розвинутих країн світу [5, с. 45–51; 7, с. 5–8]. Саме впровадження двоступеневої освіти надає широкі можливості для задоволення потреб людини, підвищує якість рівня підготовки фахівців, їх соціальний захист у ринкових умовах та інтеграцію до європейського освітянського товариства. Нині особливого значення набуває підготовка провізорів, оскільки професія фармацевта є соціально важливою, спрямованою на збереження та зміцнення здоров'я, попередження та профілактику захворювань.

Система навчання у вищій школі, медичних та фармацевтичних закладах складається з низки взаємопов'язаних елементів, серед яких важливе місце посідає контроль та оцінювання знань. У зв'язку з реформування усіх сфер суспільної діяльності в Україні, наближення їх до загальноосвітніх показників, входження до Болонського процесу, питання застосування сучасних методів оцінювання рівня знань студентів є особливо важливим. Розв'язання проблем підготовки висококваліфікованих фахівців неможливе без застосування сучасних методів вимірювання та оцінювання рівня знань, які активно розвивалися й широко використовуються в Європі, тому виникає необхідність упровадження системи контролю максимальної об'єктивності в оцінці успішності студентів, посиленні мотиваційного компонента та можливості вимірювання оцінки за допомогою якісних та кількісних показників.

Для контролю й оцінювання рівня знань використовуються як традиційні, так і новітні сучасні засоби діагностики [6, с. 78–81].

- усна форма перевірки знань (усне опитування);
- письмова форма перевірки знань (письмова робота);
- співбесіда у формі інтерв'ю;

– тестування.

Отже, оцінювання стає основним критерієм у визначенні якості вищої освіти, відносного рівня програм та методів навчання окремого предмета або на факультеті загалом.

На сучасному етапі система забезпечення якості, реалізована для вищої фармацевтичної освіти східноєвропейських країн та України, складається із заходів, що передбачаються загальнодержавними вимогами: забезпечення ліцензування та акредитації освітньої діяльності вищих навчальних закладів; упровадження системи галузевого моніторингу.

Системи галузевого моніторингу у вищій фармацевтичній освіті України складається нині з двох основних компонентів: національні ліцензійні інтегровані іспити, які в різному статусі реалізуються з 1998 року; рейтинг вищих навчальних закладів, який уперше був застосований за результатами 1999/2000 навчального року.

В Україні запроваджено ліцензійний іспит для студентів спеціальності «Фармація», який є одною з форм моніторингу, запровадженої в освіті на рівні галузі незалежно від підпорядкування закладів освіти, становить систему оцінки якості через встановлення професійної компетентності випускників [1; 2].

У багатьох східноєвропейських країнах у навчальних закладах поширений так званий «внутрішній моніторинг якості». Це регулярне анкетування, що проводиться серед студентів 2–3 рази на семестр або півріччя. Анкети складаються з питань, що охоплюють усі сторони життя навчального закладу: якості викладання кожного навчального предмета, підручників та інших навчальних матеріалів, об'єктивності оцінок, стану навчальних приміщень, роботи бібліотеки, майстерень, їдальні, книгарні, спортивних споруд тощо. Аналіз анкет дозволяє свідчити про ефективність роботи кожного вчителя, викладача, інших працівників і всіх служб та дозволяє своєчасно вживати відповідних заходів [8; с. 4–8].

Якість знань майбутніх фармацевтів у східноєвропейських вищих навчальних закладах визначається їх фундаментальністю, глибиною та затребуваністю в подальшій професійній діяльності людини. Можна виокремити такі основні процедури контролю якості базових знань з боку державних органів: ліцензування; оцінка (атестація); акредитація.

Аналіз наукових робіт з питань контролю знань показав, що недоліком традиційних методів є інформаційна однозначність, відсутність об'єктивних вимірювальних показників, односторонність і суб'єктивний вплив на результат контролю. Окрім того, проведення контролю знань у традиційній формі вимагає забагато аудиторного часу, дефіцит якого сьогодні мають викладачі майже всіх вишів. Серед наведених вище засобів діагностики найширше використання знаходять методи контролю й оцінювання знань шляхом тестування як у європейських країнах, так і в Україні. Тестовий контроль – це універсальна форма контролю базових знань, завдяки якій діагностика та оцінювання рівня знань здійснюється об'єктивно, швидко, охоплює весь матеріал навчального курсу, дає результат із чітким розмежуванням [4, с. 216–218].

Тестування як сучасний метод контролю та оцінки рівня знань студентів застосовується у розв'язанні таких педагогічних завдань: визначення рівня отриманих знань, умінь і навичок; одержання оцінки відповідності фактичного рівня навченості заданим вимогам; одержання порівняльної оцінки рівня навченості в різних групах студентів.

Окрім переваг використання тестів, науковці вказують на недоліки, до яких відносять: наявність певної кваліфікації спеціалістів, залучених до складання тестових завдань; можливість наявності елементів підказки у відповіді; неможливість достатньо надійної перевірки умінь і практичних навичок студентів; можливість механічного «вгадування» відповіді.

Головною метою системи тестового контролю та оцінювання знань у вищих фармацевтичних закладах освіти є управління навчальним процесом в оволодінні знань з фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін. Залежно від цілей тестовий контроль виконує різноманітні функції: управляючу, мотиваційно-орієнтуючу, контролюючу, констатуючу, оціночну, навчальну, освітньо-виховну, розвиваючу, коригуючу

та прогножуючу. Основні принципи, на яких базується тестовий контроль: автентичність, наступність, практичність тестування, об'єктивність результатів, таємність тесту, врахування вікових психологічних особливостей тестованих врахування попереднього досвіду виконання тесту.

Важливими педагогічними умовами ефективного впровадження тестового контролю для діагностування базових знань фармацевтів є послідовність та систематичність використання тестових завдань під час викладання дисципліни. Установлено, що тестовий контроль, який забезпечує врахування педагогічних умов упровадження тестування сприяє [7]: формуванню позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності; підвищенню якості знань студентів та ефективності контролю в процесі навчання; економії часу на заняттях; формуванню адекватної самооцінки, підвищенню рівня самостійності студентів.

У системі тестового контролю у вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладах реалізуються п'ять видів тестування: стартове, поточне, рубіжне, підсумкове і заключне, також використовується розподіл тестування за видами, який представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл тестування за видами

Залежно від статусу результатів виконання тесту	неофіційне тестування з низьким статусом результатів
	офіційне тестування з високим статусом результатів
За ступенем стандартизованості	нестандартизоване
	локально стандартизоване
	стандартизоване тестування (ліцензійні іспити)
За специфікою тестових завдань	завдання закритої форми
	завдання відкритої форми
	завдання з короткою вільною відповіддю
	завдання з розгорнутою відповіддю
	завдання перестановки
За формою проведення	письмове
	усне
	комп'ютеризоване
	фронтальне
	індивідуальне

Для оцінювання відповідей у процесі тестування використовуються найчастіше об'єктивний (за ключем) та суб'єктивний (за критеріальною рейтинговою шкалою) методи оцінювання.

Установлено, що під час тестування ймовірний вплив різноманітних чинників, як на тестованого, так і загалом на результати тестування. Серед багатьох найбільш вагомими є *об'єктивні та суб'єктивні чинники*.

Основні суб'єктивні та об'єктивні чинники, що впливають на результат тестування, наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

Чинники, що впливають на результат тестування

Суб'єктивні	Об'єктивні
Знання тематики	рівень загальної ерудиції тестованого
Рівень компетенції тестованого	рівень інтелектуального розвитку
Наявність досвіду виконання тесту	наявність мотиву до виконання тесту

Суб'єктивні	Об'єктивні
	рівень якісних характеристик тестових завдань
	якість формулювання інструкції до тестових завдань
	відповідність типу та виду тестових завдань методам і прийомам навчання
	рівень розвитку спеціальних умінь виконувати тест
	фізичні умови тестування
	рівень професійної підготовки розробника тесту

Отже, серед наявних засобів діагностики базових знань у фармацевтичних вищих навчальних закладах найбільш прогресивною та об'єктивною в сучасних умовах вважається тестування.

Водночас не підлягає сумніву ефективність тестування як оптимальної форми експрес-оцінювання базових знань майбутніх фармацевтів. Аналіз зарубіжної літератури свідчить, що східноєвропейські вищі навчальні заклади не відмовляються від прогресивних форм контролю навчання: це практичний контроль навичок та вмінь, це захист контрольних, курсових, дипломних, магістерських робіт тощо.

На сучасному етапі більшість фармацевтичних факультетів працює в інноваційному режимі. Тому сучасні засоби діагностики якості навчальних досягнень у системі фармацевтичної освіти мають розглядатися з урахуванням принципів змін, що відбуваються у зв'язку із реалізацією нового етапу реформування вищої фармацевтичної освіти України.

Аналіз наукових праць засвідчує відсутність дидактичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх фармацевтів. Водночас у нових умовах саме такі засади стануть науковою базою для розв'язання цілої низки питань, що дозволить здійснювати цілеспрямовану орієнтацію в засвоєнні базових знань майбутніми фармацевтам та оволодінні ними професійними вміннями і навичками, які забезпечать гарантований розвиток і становлення особистості у фармацевтичній галузі.

Література

1. ВОЗ о роли фармацевта [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.arteka.ua/article/12892> 2. **Волох Д. С.** Фармацевтична освіта сьогодні в Україні : традиції, сьогодення, майбутнє [Електронний ресурс] / Д.В. Волох. – Режим доступа : <http://www.arteka.ua/article/14237> 3. Державна національна програма «Освіта: Україна ХХІ століття». – Київ : Райдуга, 1994. 4. **Майоров А. Н.** Элементы педагогического мониторинга и региональных стандартов в управлении / А. Н. Майоров, Л. Б. Сахарчук, А. В. Сотов. – Санкт-Петербург, 1992. – 316 с. 5. Фармацевтична освіта України. Роль та завдання самостійної роботи : [навч.-метод. посіб.] / В. П. Черних, В. М. Толочко, В. А. Георгінц та ін. ; за ред В. П. Черних. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2003. – 96 с. 6. Фокус на пациента. Стратегия реформы фармацевтического сектора в Новых Независимых государствах / EUR / ISP / QСРН062202 WHO/DAP/98. 8. – Москва, 1998. – 39 с. 7. **Черних В. П.** Моніторинг якості навчання в Національному фармацевтичному університеті / В. П. Черних, І. С. Гриценко. – Харків : НФаУ, – 2007. – 18 с. 8. Quality education and competencies for life / Workshop 3 / Background Paper-2004. – P. 16.

УДК 371.134

Оксана Гриджук

КОМПОНЕНТИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЛІСОТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Гриджук О. Є. Компоненти термінологічної компетентності студентів лісотехнічних спеціальностей.

У статті розкрито сутність понять термінологічна культура, термінологічний